

Д. Ковачевић-Којић, ТРГОВАЧКЕ КЊИГЕ БРАЋЕ
КАБУЖИЋ (САВОГА) 1426-1433, Споменик САНУ СХХХVII,
Одељење историјских наука 11, Београд 1999, стр. 366.

Књига грађе из Дубровачког архива о пословању трговачке куће браће Кабужић имала је необичну судбину. Још пре неколико деценија академик Десанка Ковачевић-Којић, наш истакнути медијиста, приредила је за објављивање. Тада је, на предлог Фернана Бродела, требало да буде публикована у Паризу у издању *Ecole pratique des Hautes études*. За то издање Јорџо Тадић је написао уводну студију, која је после његове смрти објављена (*Историја Дубровника до половине XV века*, Историјски часопис XVIII, Београд 1971). Међутим, стицајем разних околности ову драгоцену књигу тек недавно је публиковала Српска академија наука и уметности.

Трговачке књиге браће Кабужић састоје се од Дневника (*Giornale*), Главне књиге (*Quaderno*) и Подсетника (*Squarso*), а обухватају раздобље од 15. XII 1426. до 25. V 1433. године. У прилогу Главне књиге налази се десетак писама пословних партнера браће Кабужић, углавном из Венеције. Такође постоји и краћи Дневник из 1437-1438. године. Књиге браће Кабужић писане су на папиру, италијанским језиком, готичком минискулом и тешко читљивим трговачким писмом. Од сачуваних књига браће Кабужић Д. Ковачевић-Којић приредила је за издавање Главну књигу и Дневник. Такође је, поред основог текста књига браће Кабужић,

написала и уводну студију под насловом "Кабужићи и њихове трговачке књиге", која се састоји од четири целине: I Кабужићи у привредном животу Дубровника; II Књиговодство у Дубровнику XV вијека; III Трговачке књиге браће Кабужић - техника двојног књиговодства; IV О овом издању.

Д. Ковачевић-Којић је утврдила да су књиге браће Кабужић не само најстарије, већ и једино сачуване трговачке књиге вођене по систему двојног књиговодства на јужнословенском простору. Иначе, најстарије трговачке књиге вођене по систему двојног књиговодства потичу из Фиренце (1391) и Венеције (1406).

На основу трговачких књига браће Кабужић и остале грађе из Дубровачког архива, ауторка је приказала делатност браће Николе и Луке Кабужића. Годинама су се бавили посредничком трговином између српских земаља и Медитерана, посебно Венеције. Из Србије и Босне извозили су искључиво племените метале (сребро, гламско сребро, злато) и восак. У периоду од 1426-1432. године извезли су, како је израчунала Д. Ковачевић-Којић 3.480 кг сребра, вредности 100.000 дуката, које је углавном потицало из српских рудника. Дакле, њихова кућа извозила је сировине највише тражене на европском тржишту, које су истовремено доносила највећу зараду. Организацију посло-

ва браће Кабужић, ауторка је успешно реконструисала управо на основу њихових трговачких књига. Кабужићи нису у већој мери учествовали у набавци и продаји робе. Све њихове послове обављали су многобројни пословни партнери. То су били, пре свих Дубровчани, који су годинама боравили и радили у Србији и Босни, затим трговци из осталих приморских градова, посебно Которани, а такође и странци - Венецијанци, Каталонци и други.

У своје трговачке књиге Кабужићи су детаљно заводили количину извезене робе, њено порекло, цене, а ту се такође налазе и други драгоцени подаци: о валутама, италијанским банкама, услугама, дажбинама, транспорту, приходима и расходима, организацији трговине између српских земаља, Дубровника и Италије, као и имена њихових бројних сарадника у Србији, Босни, Дубровнику и Италији.

Трговачке књиге браће Кабужић пружају основу за разноврсна истраживања. Оне представљају, пре свега, значајан извор за проучавање привреде српских земаља у првој половини

XV века, као и о њеној повезаности са Медитераном, посебно Венецијом. На основу књига браће Кабужић може се, између осталог, добити потпунији увид у место које је српско сребро и злато заузимало у укупној европској производњи и трговини племенитим металима. Такође се могу допунити, па чак и саставити пословне биографије многих њихових компањона, са подацима о врсти робе, о обиму и организацији послова, начину повезивања удаљених тржишта и др.

За овај издавачки подухват заслужни су Д. Ковачевић-Којић, приређивач књиге, иначе врхунски стручњак, познавалац латинског и италијанског језика, палеографије и технике двојног књиговодства, а такође и Српска академија наука и уметности, која је публиковала ову изузетно значајну архивску грађу. Монументално дело Д. Ковачевић-Којић заузеће несумњиво једно од првих места у нашој медијевистици. Исто тако, оно представља велики допринос не само нашој, већ и шире, светској историографији и уопште културној баштини.

Др Ружа Ђук